

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie przeniesienia siedziby c. k. Sądu powiatowego w Ślemieniu do Suchej i utworzenia równocześnie nowego Sądu powiatowego w Jeleśni.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z 9. maja 1893 L. S. 457/93 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby względem petycji Rady gminnej miasteczka Suchy o przeniesienie Sądu powiatowego ze Ślemienia do Suchy, jak najprędzej rokowania z c. k. Sądem wyższym krajowym w Krakowie i c. k. Władzą polityczną krajową przeprowadził, a wynik tychże na najbliższej sesji sejmowej z stosownym wnioskiem przedłożył.“

Wywiązując się z danego polecenia Wydział krajowy po przeprowadzonym dochodzeniu przez Wyższy Sąd krajowy w Krakowie i po zasięgnięciu zdania c. k. Prezydium Namiestnictwa ma zaszczyt złożyć następujące sprawozdanie:

Miasteczko Sucha należące do powiatu politycznego Żywieckiego, a do okręgu Sądu powiatowego w Ślemieniu liczy wedle ostatniego spisu ludności 4.225 mieszkańców, jest jedynem miasteczkiem w powiecie sądowym Ślemieńskim, położonem przy gościńcu rządowym a zarazem i przy kolei żelaznej, posiada więc łatwą komunikację ze wszystkimi gminami między Ślemieniem a Suchą. Ruch na stacji państwowej kolei w Suchy z powodu krzyżujących się tamże pociągów z trzech stron t. j. z Krakowa, Nowego Sącza i Żywca, jest bardzo znaczny a kursujące między Suchą i Żywcem kilka razy dziennie pociągi umożliwiają ludności powiatu Ślemieńskiego zwłaszcza bliżej kolei zamieszkałej za nader przystępną ceną, dogodną i szybką komunikacją ze Suchą, które to miasteczko pod względem handlowym i przemysłowym zajmuje bezsprzecznie pierwsze miejsce pomiędzy wszystkimi miejscowościami w okręgu Sądu powiatowego w Ślemieniu położonemi. Sucha jest nadto siedzibą urzędu pocztowego i telegraficznego, posterunku żandarmeryi, zupełnej szkoły ludowej, dwóch lekarzy, apteki i kilku kupców przemysłowców i licznego personelu, urzędników państwowej kolei, tudzież ofycjalistów administracji dóbr hr. Branickiego; jest w powiecie najliczniejszą i najzamożniejszą gminą, w niej bowiem koncentruje się cały handel powiatu ślemieńskiego i tam też ludność powiatu sądowego cięży ze wszystkimi swymi interesami ekonomicznymi, gdyż w odbywających się co drugi tydzień wielkich targach nie tylko znajduje korzystne warunki zbytu dla swych ziemiopłodów i wyrobów drobnego przemysłu, lecz także i we wszystkie swe potrzeby domowe zaopatrzyć się może.

Natomiast Ślemień, obecna siedziba c. k. Sądu powiatowego jest tylko wsią liczącą 1845 mieszkańców, pod względem geograficznym bardzo niekorzystnie między górami, w odдалeniu 2 kilometrów od gościńca rządowego położoną, wskutek czego w zimie podczas wielkich opadów śniegu, komunikacja z Ślemieniem częstokroć pieszo i wozem jest niemożliwą i miejscowość ta od reszty gmin powiatu zupełnie odcięta zostaje. Nie ma też w Ślemieniu oprócz urzędu pocztowego ani zupełnej szkoły ludowej, ani lekarza, ani apteki; pod względem handlowym i przemysłowym, pomimo, że w samym środku powiatu sądowego

położony, jest zupełnie bez znaczenia, gdyż sąsiednia ludność na targi tamże, które dopiero od grudnia 1892 zaprowadzone zostały, wcale nie uczęszcza i w ogóle wtedy tylko przybwa do Ślemienia, gdy jaki interes obecności jej w sądzie wymaga.

Ludność powiatu ślemieńskiego przeważnie biedna trudniąca się tylko drobnym przemysłem, mianowicie wyrobem i handlem naczyń drewnianych i to tylko w gminach bliżej Suchy położonych, szuka z nastaniem pory letniej zarobku poza granicami państwa austriackiego, głównie w Królestwie polskim, w zimie zaś w fabrykach na Szląsku i w Morawie, zdąża więc raz w kierunku ku Suchej, drugi raz w kierunku ku Żywcowi, a nigdy ku Ślemieniowi, który zupełnie leży poza sferą interesów ludności powiatowej.

Z powyższych danych już wynika, że Sucha jakkolwiek położona na wschodnim krańcu obecnego powiatu ślemieńskiego na granicy powiatu Wadowickiego i Makowskiego, posiada wszelkie warunki na siedzibę sądu powiatowego i to w nierównie wyższym stopniu od Ślemienia, który pomimo istnienia w nim od 40 lat sądu powiatowego bardzo mało się rozwinął.

Zadanie mieszkańców Suchy i okolicznych gmin o ułatwienie im w korzystaniu wymiaru sprawiedliwości jest zupełnie uzasadnione; z natury rzeczy wypływa, że gminy z liczniejszą ludnością i znaczniejszym obrotem handlowym i wywywiazującymi się stąd interesami prawnymi więcej mają spraw spornych i częściej są w położeniu szukania pomocy Sądu, aniżeli gminy, które tych warunków nie posiadają; pod tym względem mieszkańcy Suchy i okolicznych gmin z powodu dość znacznego, bo 20 km. wynoszącego oddalenia od obecnej siedziby sądu powiatowego spotykają się ze znacznymi trudnościami, co oczywiście oddziaływa niekorzystnie na rozwój ekonomiczny tak samego miasteczka Suchy, jakoteż gmin najbliższej tego miasteczka położonych. Również jest rzeczą pewną, że w gminach z liczniejszą ludnością częściej wydarzają się czyny karygodne i faktycznie wedle skonstatowania władz sądowych ze Suchy i ościennych gmin Stryszawy, Krzeszowa i Lachowiec najwięcej napływa spraw karnych do sądu powiatowego w Ślemieniu, tak da lece, że wydatki tegoż Sądu z funduszu na potrzeby inkwizycyjne wynoszące rocznie od 1000 1200 zł. obracane bywają obecnie po większej części na wynagrodzenie należytości świadków i lekarzy jako znawców sądowych ze Suchy i wymienionych trzech gmin.

Wreszcie względy na materialne położenie urzędników należących do Sądu powiatowego w Ślemieniu czyni przeniesienie siedziby tegoż Sądu do Suchy bardzo pożądanym; egzystencya bowiem w Ślemieniu dla urzędnika zwłaszcza obciążonego rodziną z powodu braku szkół, lekarza, apteki, mieszkań i potrzebnych artykułów spożywczych jest nietylko przykrą i trudną, lecz także i nadzwyczajnymi wydatkami połączoną.

Przytoczone powody d' sadnie popierają prośbę Rady gminnej miasteczka Suchy o przeniesienie siedziby sądu powiatowego ze Ślemienia do Suchy, zwłaszcza, że rzeczona gmina na ten wypadek oświadcza gotowość wystawienia własnym kosztem odpowiedniego budynku dla Sądu jakoteż i urzędu podatkowego.

Zachodzą jednak z drugiej strony przy dzisiejszym stanie rzeczy ważne względy, które za pozostawieniem obecnego składu przemawiają. W razie bowiem przeniesienia siedziby sądu ze Ślemienia do Suchy, gminy na zachodnim i północnym krańcu okręgu sądowego ślemieńskiego położone, jak Rychwałd, Rychwałdek, Łękawica, Oczków, Okwajnik, Łysina, Rocierz Moszczaniecki i Rocierz Rychwałdski, bardzo znacznie bo 28 do 39 kilometrów od siedziby Sądu zostałyby oddalone, podczas gdy odległość ich do obecnej siedziby Sądu tylko od 10 do 18 kilometrów wynosi; jakkolwiek ludność wymienionych gmin razem tylko 4.501 mieszkańców liczy i oddalenie gmin Rychwałdu i Rychwałdku od Suchy przez użycie kolei żelaznej od stacyi Pewel niejako by się zredukowało, to jednak nie da się zapoznać, że tak znaczne oddalenie siedziby sądu na materialne interesa mieszkańców owych gmin szkodliwie musiałoby oddziaływać. Gminy te mogłyby wprawdzie być wydzielonemi

z okręgu Sądu powiatowego w Ślemieniu i przyłączone do okręgu sądu powiatowego w Żywcu, gdyż gminy Rocierz Moszczanicki, Oczków, Łękawica, Rychwałd i Rychwałdek bezpośrednio graniczą z okręgiem sądowym Żywieckim i połączone są z Żywcem w odległości 6 do 18,2 kilometrów dobrymi drogami a przytem gminy te miałyby jeszcze i korzyść wspólnej siedziby władz t. j. Starostwa Rady powiatowej i Sądu w jednym miejscu.

Przez przyłączenie atoli wspomnianych gmin do okręgu sądu powiatowego w Żywcu, który obecnie już 45 gmin z ludnością 42.540 mieszkańców liczy okręg ten zbytnioby się powiększył, a wedle zdania Prezydium sądu krajowego w Wadowicach czynność Sądu powiatowego w Żywcu obecnie już jest tak znaczną, — z roku na rok się wzmagającą, iż systemizowany personal urzędników przy tymże sądzie nawałowi agendy w skutek wcielania 8 nowych gmin do tamtejszego okręgu sądowego nie byłby w stanie podolać.

Wszystkim trudnościom stojącym na przeszkodzie przeniesieniu siedziby sądu powiatowego ze Ślemienia do Suchy zaradziłoby utworzenie nowego sądu powiatowego ze siedzibą w Jeleśni i przyłączenie do tegoż sądu gmin w pobliżu Jeleśni położonych a obecnie do sądów powiatowych w Żywcu, w Ślemieniu i Milówce należących. Wniosek ten wyszedł od Wydziału powiatowego w Żywcu i znalazł jak najżyczliwsze przyjęcie i poparcie ze strony wszystkich władz i urzędów, mianowicie wyższego Sądu krajowego w Krakowie, Sądu krajowego w Wadowicach c. k. Starostwa w Żywcu, Prezydium c. k. Namiestnictwa we Lwowie, które w rezultacie na przeniesienie siedziby sądu powiatowego w Ślemieniu do Suchy tylko pod tym warunkiem się godzą, gdyby równocześnie utworzonym został nowy sąd powiatowy w Jeleśni z gmin Jeleśnia, Pewel mała, Mutne, Pewel wielka Koszarowa, Sopotnia mała, Przyborów, Sopotnia wielka, Hucisko, Krzyżowa i Korbielów należących obecnie do okręgu sądowego w Żywcu, w którym to wypadku gminy powiatu Ślemieńskiego, Pewel, Gilowice, Łysina, Rocierz ad Rychwałd, Rocierz ad Moszczanica, Okrajnik, Łękawica, Rychwałd, Rychwałdek, Oczków należałoby przedzielić do okręgu Sądu powiatowego w Żywcu a temsamem obecny Sąd powiatowy w Ślemieniu zwinąć.

Rady gminne w Jeleśni, Pewli małej, Mutnem, Pewli wielkiej, Konarowie, Sopotni małej, Przyborowie, Sopotni wielkiej, Krzyżowie i Korbielowie oświadczyły się wszystkie za utworzeniem nowego Sądu powiatowego w Jeleśni i za przydzieleniem ich do okręgu tego sądu powiatowego. Rada gminna w Jeleśni w uzasadnieniu swej uchwały podnosi, że z powodu znacznego oddalenia wymienionych gmin od obecnej siedziby Sądu powiatowego w Żywcu dla stron stawających w sądzie prócz niedogodności wynikają obok straty czasu znaczniesze koszta a Jeleśnia dla tychże gmin jest naturalnym nie tylko geograficznym ale ekonomicznym oraz duchowym punktem środkowym, gdyż w Jeleśni zbiegają się koncentrycznie drogi ze wszystkich ościennych gmin, że w tej miejscowości znajduje się nadto stacya kolei żelaznej transwersalnej, że zatem gminy do okręgu nowego Sądu powiatowego należeć mające, połączone byłyby przy znacznie mniejszem oddaleniu bardzo dogodną i zawsze należycie utrzymaną komunikacją z nową siedzibą Sądu, że wszystkie te gminy z wyjątkiem jednej Konarowy należą do parafii i do kościoła w Jeleśni, że więc ludność ich już i tak sprawami swemi religijnymi i duchowymi grawituje do Jeleśni i że wreszcie w tejże gminie znajduje się budynek murowany w dobrem miejscu położony, który przy odpowiednich adaptacyach w zupełności nadawałby się na umieszczenie Sądu a na pomieszczenie urzędników sądowych, inicjatywa prywatna postarałaby się o odpowiednie budynki. Również i dyrekcya dóbr arekksiążących w Żywcu oświadcza się za kreowaniem nowego Sądu powiatowego w Jeleśni uzasadniając potrzebę tego Sądu temi samymi mniej więcej argumentami, co i rada gminna w Jeleśni.

Według spisu ludności w r. 1890. ludność gmin do okręgu utworzyć się mającego nowego Sądu powiatowego w Jeleśni należeć mających liczy 12.908 mieszkańców, zaś

powierzchnia tego okręgu sądowego zawierałaby według pomiaru katastralnego obszar: 35.845 morgów 906 □ sążni.

Jakkolwiek Sąd ten ani co do ludności obszaru, ani też co do czynności nie dorównywałby innym Sądom w Galicyi, to jednak okoliczność ta zdaniem Prezydium Sądu obwodowego w Wadowicach i wyższego Sądu krajowego w Krakowie nie powinna być stać na przeszkodzie utworzeniu Sądu powiatowego w Jelesni, gdyż w innych prowincjach Monarchii jak w Śląsku, Austrii wyższej i niższej, Styrii etc. istnieją sądy powiatowe o takiej samej a nawet znacznie mniejszej ludności a doświadczenie uczy, że w miarę ułatwienia warunków korzystania z wymiaru sprawiedliwości i szybkości pomocy sądowej, czynności sądu wzrastają, coby niewątpliwie także i w danym wypadku miało miejsce, gdyż utworzenie siedziby sądu w Jelesni ściągnęłoby do tej miejscowości rozmaitych kupców i przemysłowców, zaśrodkowałoby tamże handel ościennych gmin i przyczyniłoby się tem samem do ekonomicznego rozwoju tamtejszej ludności, za czem w naturalnem następstwie ożywił by się obrót prawny, który większy popyt za wymiarem sprawiedliwości za sobą pociągnie.

Utworzenie zresztą sądów powiatowych o mniejszych okręgach i mniejszej ludności leży zarówno w interesie sądownictwa, jakoteż i publiczności, nie da się bowiem zapoznać, iż przyczynę istniejących jeszcze ujemnych stron w działalności naszych sądów powiatowych głównie w zbyt obszernych okręgach tychże sądów i wynikającego z tąd nadmiernego stanu agendy nie pozostającego w odpowiednim stosunku do systemizowanych sił urzędniczych, upatrywać należy.

Poprzestając na tym wywodzie Wydział krajowy zgodnie z opinią c. k. Prezydium Namiestnictwa we Lwowie i c. k. Prezydium Wyższego Sądu krajowego w Krakowie, wnosi:

Wysoki Sejm raczy w załatwieniu petycji Rady gminnej miasteczka Suchy względem przeniesienia siedziby c. k. Sądu powiatowego ze Ślemienia do Suchy powziąć następującą uchwałę:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, w myśl ustawy z d. 11. czerwca 1868 Nr. 59. Dz. p. p., oświadcza c. k. Rządowi opinię, iż w interesie dogodności mieszkańców, tudzież należytego wymiaru sprawiedliwości, pożądanem jest przeniesienie siedziby c. k. Sądu powiatowego w Ślemieniu do Suchy pod warunkiem, jeżeli równocześnie utworzonym zostanie nowy Sąd powiatowy w Jelesni, z gmin Jelesnia, Pewel mały, Mutne, Pewel wielki, Koszarowa, Sopotnia mała, Przyborów, Sopotnia wielka, Hucisko, Krzyżowa i Kobielów należących do okręgu Sądu powiatowego Żywieckiego, w którym to wypadku gminy okręgu sądowego Ślemieńskiego, Pewel, Gilowica, Łysina, Kocierz ad Rychwałd, Kocierz ad Moszczanica, Okrajnik, Łękawica, Rychwałd, Rychwałdek, Oczków, należałoby przydzielić do okręgu sądu powiatowego w Żywcu, zaś reszta gmin okręgu Ślemieńskiego, Koców, Krzczów, Kuków, Kurów, Lachowiec, Las, Pewelka, Ślemień i Sucha do okręgu sądowego w Suchy, a tem samem obecny c. k. Sąd powiatowy w Ślemieniu zwinąć.

Z Rady Wydziału krajowego Król. Galicyi i Lodomeryi. z W. Ks. Krakowskiem.

We Lwowie d. 4. Stycznia 1895.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca

Dr. Damian Sawczak w. r.

Członek Wydziału krajowego.